

10.3.2020

Suuri valiokunta ja valtiovarainvaliokunta

Asia: EU:n komission tiedonanto vihreän kehityksen ohjelmasta (Green deal) 11.12.2019 sekä oikeudenmukaisen siirtymän rahoituksesta

1. Keskeiset huomiot

Sitra kiittää mahdollisuudesta lausua EU:n komission tiedonannosta koskien vihreän siirtymän rahoitusta ja oikeudenmukaisen siirtymän rahoitusta. Sitran lausunnon keskeiset huomiot on koottu alle.

- Vihreän kehityksen ohjelma on merkittävä avaus, joka tukee Euroopan ekologista jälleenrakennusta
- EU:n 2030-päästötavoite ei ole linjassa Pariisin ilmastopoliittisten tavoitteiden kanssa, esitys uudesta vähintään 55 prosentin päästövähennystavoitteesta tulee tehdä kesäkuuhun 2020 mennessä
- EU:n päästökauppajärjestelmä tulee uudistaa vastaamaan päivitettyä 2030-päästötavoitetta, uudistuksen toteuttamiseen on toimivia keinoja
- EU:n uuden teollisuuspolitiikkastrategian tulee perustua ilmastoneutraalille kiertotaloudelle sekä edistää tuotanto- ja kulutustapojen muutosta kohti kestäviä käytäntöjä
- Kaiken EU-politiikan tulee edistää Euroopan luontopääoman säilyttämistä ja ennallistamista
- Reilun siirtymän rahoitus edellyttää tuettavilta alueilta yksityiskohtaista suunnitelmaa sekä aikataulua siirtymälle kohti vähähiilistä taloutta.

2. Sitran lausunto

Ilmastokriisi etenee huolestuttavaa vauhtia. Lokakuussa 2018 julkaistu hallitustenvälisen ilmastomuutospaneelin (IPCC) erikoisraportti painotti tilanteen poikkeuksellista vakavuutta. Ilmaston kuumenemisen rajaaminen 1,5 asteeseen edellyttää välittömiä ja ennennäkemättömän voimakkaita toimenpiteitä.¹

Komission tiedonanto vihreän kehityksen ohjelmasta on painoarvoltaan merkittävä avaus. Ohjelman kokonaisvaltainen lähestymistapa tekee oikeutta tilanteen vakavuudelle. **Ekologinen jälleenrakennus vaatii tuekseen laajoja toimenpidekokonaisuuksia**, kuten ilmastoneutraaliteetin saavuttamisen, kiertotalouteen siirtymisen ja oikeudenmukaisen siirtymän. Sitra kiittää Suomea tuesta komission kunnianhimoiselle ilmastopoliitikalle, jonka lähtökohtana on ilmastonäkökohtien integrointi kaikille keskeisille sektoreille.

Kaikkiaan **komission esitystä voi toteutuessaan pitää isona harppauksena Euroopan työssä kestävyyskriisin ratkaisemiseksi.** On tärkeää, että ohjelman kunnianhimoinen ja kokonaisvaltainen ote näkyy jatkossa komission aloitteissa, jotka tarkentavat toimeenpanon yksityiskohtia.

¹ IPCC (2018): Global Warming of 1.5°C. [Summary for Policymakers](#).

10.3.2020

EU:lle kunnianhimoiset ilmastotavoitteet vuosiksi 2030 ja 2050

Sitra tukee Suomen kantaa, jonka mukaan maaliskuuhun 2020 mennessä annettavassa *Euroopan ilmastolaki* -ehdotuksessa tulisi vahvistaa EU:n oikeudellisesti sitovaksi tavoitteeksi ilmastoneutraalisuus vuoteen 2050 mennessä. Samoin on kannatettavaa, että Suomi tukee EU:n 2030-tavoitteen nostoa vähintään 55 prosenttiin. Samalla on muistettava, että **tehdäkseen reilun osuutensa ilmastokriisin ratkaisemisesta unionin pitäisi leikata päästöjä vielä enemmän ja nopeammin**. Nopea päästöjen vähentäminen voi säästää aikanaan myös rahaa, sillä se kohtuullistaa myöhemmin tarvittavia, muuten kalliita päästöleikkauksia.²

Komissio on aiemmin luvannut esityksen päivitetystä vuoden 2030 päästötavoitteesta kesään mennessä. Nopeus olisi valttia, jotta esitys ehtisi kesäkuun Eurooppa-neuvoston kokouksen asialistalle, jolloin se voisi auttaa muiden merkittävien saastuttajien taivuttelemisessa lisätoimiin ennen YK:n ilmastokokousta Glasgow:ssa.

Päästökaupan tehostamiseen on toimivia keinoja

EU:n laajuinen **55 prosentin päästövähennystavoite** vaatii Euroopan päästökaupalle asetetun päästövähennystavoitteen kiristämistä. On arvioitu, että **päästökaupan piirin kuuluvien päästöjen tulisi vähentyä 61 prosentilla** vuoden 2005 tasosta³. Komissio on sitoutunut antamaan päästökaupan uudistamista koskevan lainsäädäntöehdotuksen kesällä 2021.

Uusi tavoite on mahdollista saavuttaa kolmen toimenpiteen yhdistelmällä.

Ensinnäkin **päästökattoa tulee kiristää** uusien tavoitteiden mukaisesti. Tämä kannattaa tehdä sekä laskemalla päästökattoa että nostamalla lineaarista päästövähennyskerrointa (LRF). Toiseksi, **markkinavakauseron sääntöjä tulisi muuttaa** siten, että varanto poistaa ylijäämää tehokkaasti myös jatkossa.

Kolmantena keinona edelläkävijämaiden ryhmän tulisi näyttää esimerkkiä järjestelmän vahvistamisessa ja ottaa käyttöön **päästöoikeuden minimihinta**. Maiden tulisi samaan aikaan **mitätöidä vapaaehtoisesti huutokaupattavia päästöoikeuksia**, jotta kansalliset päätökset (esimerkiksi hiilivoiman alasajosta) eivät lisäisi päästöoikeuksien ylitarjontaa markkinoilla. Sitran teettämässä selvityksessä⁴ tarkasteltujen muiden uudistusten, kuten päästökaupan laajentamisen liikenteeseen ja erillislämmitykseen, ei katsottu johtavan merkittäviin päästövähennyksiin.

Kiertotalous tuo kilpailuetua

Kiertotalous on vahvasti mukana Euroopan vihreän kehityksen ohjelmassa maaliskuussa 2020 julkistettavan EU:n uuden kiertotalouden toimintasuunnitelman kautta. Sitra yhtyy Suomen kantaan, että EU:n uuden teollisuuspolitiikkastrategian tulee perustua ilmastoneutraalille kiertotaloudelle sekä edistää tuotanto- ja kulutustapojen muutosta kohti kestäviä käytäntöjä.

² Climate Analytics (2016): [What does the Paris Agreement mean for Finland and the European Union?](#)

³ Graichen, Verena and Jakob Graichen, Sean Healy (2019): [The role of the EU ETS in increasing EU climate ambition: Assessment of policy options](#). Sitra Studies 161.

⁴ Ibid.

10.3.2020

Kestävyysskriisin taittamiseksi EU:n tulisi sisällyttää kiertotaloussuunnitelmaan kunnianhimoiset määrälliset tavoitteet neitseellisten raaka-aineiden käytön vähentämiselle ja uusiutuvien ja uusiorka-aineiden käytön lisäämiselle.

Teollisuuden kannustaminen puhtaaseen kiertotalouteen on oikea tie, sillä **noin viidennes EU:n ilmastopäästöistä tulee teollisuudesta**⁵. Euroopan vihreän kehityksen ohjelma tuo tähän ratkaisuja pureutumalla resurssi-intensiivisiin toimialoihin, kuten tekstiili-, rakennus-, elektroniikka- ja muovialaan.

Puhtaaseen teknologiaan liittyvillä innovaatioilla on maailmalla kasvava kysyntä, ja tukemalla siirtymistä ilmastoneutraaliin kiertotalouteen Suomi ja EU saisivat merkittävää kilpailuetua. EU:n teollisuuden siirtymistä ilmastoneutraaliin kiertotalouteen tulee vauhdittaa, ja Euroopan vihreän kehityksen ohjelma luo tälle työlle kokonaisvaltaisen toimintasuunnitelman.

Suomen ja EU:n tulisi myös edistää **kiertotalouden globaalia siirtymää** muun muassa Maailman kauppajärjestö WTO:ssa ja vapaakauppasopimustemme toimeenpanon kautta. Vihreän kehityksen ohjelmassa komissio painottaa EU:n roolia kansainvälisten standardien laatimisessa EU:n ympäristö- ja ilmastotavoitteita silmällä pitäen. Kiertotalouden globaalin siirtymän osalta standardien, määritelmien ja tullikoodien kehittäminen on avainasemassa, ja kauppakumppanit olisi otettava mukaan niiden luomiseen ja edistämiseen.

Reilu siirtymä tukee muutosta

Kuten Suomen kannassa todetaan, ilmastoneutraaliuteen siirryttäessä on tärkeää ottaa huomioon muun muassa vaikutukset työllisyyteen. Lisäksi tulisi kiinnittää huomiota siihen, että siirtymän hyödyt ja haitat jakautuvat mahdollisimman tasaisesti eri alueiden, toimialojen ja ihmisten kesken. EU:n tulisi edistää ekologisia verosiirtymiä jäsenmaissa. **Verosiirtymillä on positiivisten talous- ja työllisyysvaikutusten lisäksi mahdollista tukea kiertotalouden ratkaisuita ja luonnonvarojen kestäväää käyttöä**⁶ esimerkiksi asettamalla veroja neitseellisten luonnonvarojen käytölle.

Sitran selvityksen⁷ mukaan kestävä kehityksen verouudistuksella on mahdollisuus edistää Suomessa reilua siirtymää hiilineutraaliin kiertotalouteen. Verotusta uudistamalla voidaan tukea työllisyyttä ja talouden kasvua sekä samalla vähentää päästöjä – ilman että kukaan putoaa kyydistä. Samoin kansainvälisellä tasolla voidaan edistää reilua siirtymää tukemalla kehitysmaiden kiertotaloussiirtymää EU:n kauppaa- ja kehityspolitiikan keinoin⁸.

Oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta (Just Transition Fund) myönnettävällä rahoituksella keskitytään talouden ja elinkeinojen monipuolistamiseen alueilla, joihin siirtymä kohti ilmastoneutraaliutta vaikuttaa eniten. Rahasto keskittyy myös työntekijöiden ja työnhakijoiden uudelleen koulutukseen ja aktiiviseen osallistamiseen. Komissio ehdottaa yhteensä **7,5 miljardin euron tukea** uuteen koheesipolitiikan

⁵ Ellen MacArthur Foundation & Material Economics (2019): [Completing the Picture: How the Circular Economy Tackles Climate Change](#); Eurostat, [Circular material use rate](#)

⁶ Green Budget Europe, The Ex'tax Project, Institute for European Environmental Policy, Cambridge Econometrics (2018): [Aligning Fiscal Policy with the Circular Economy Roadmap in Finland](#).

⁷ Tamminen et al. (2019): [Kestävän kehityksen verouudistus: kohti päästötöntä Suomea](#).

⁸ Kettunen, M., Gionfra, S. and Monteville, M. (2019): [EU circular economy and trade: Improving policy coherence for sustainable development](#). IEEP Brussels / London.

10.3.2020

oikeuden mukaisen siirtymän rahastoon. Suomen osuus on komission ehdotuksessa 165 miljoonaa euroa. Jäsenmaiden tulee yksilöidä alueet, joihin siirtymä ilmastoneutraaliuteen vaikuttaa eniten. **Näiden alueiden tulee tehdä yksityiskohtaisia suunnitelmia ja aikataulu, miten siirtymä tullaan toteuttamaan.** Komission alustavien näkemysten mukaan⁹ turvetuotantoalueet Itä- ja Pohjois-Suomessa ovat kaikkien haavoittuvaisimpia alueita muutoksessa kohti ilmastoneutraalia Suomea. On tärkeää, että suunnitelmien valmistelussa edetään nopeasti ja että alueet voivat itse osallistua suunnitelmien tekemiseen.

Monimuotoinen luonto turvaa tulevaisuuden

Sitra tukee Suomen kantaa, jonka mukaan **kaiken EU:n politiikan tulee edistää Euroopan luontopääoman säilyttämistä ja ennallistamista.**

Luonnon arvo on valtava, myös rahallisesti. Yksin pölyttäjien häviö saattaisi aiheuttaa maataloudelle globaalisti satojen miljardien vuotuiset menetykset¹⁰. On tärkeää, että luonnon monimuotoisuustavoitteiden toimeenpanon vaikuttavuutta lisätään yhteisillä ja johdonmukaisilla Euroopan laajuisilla politiikkatoimilla.

Helsingissä 10.3.2020,

Mari Pantsar
Johtaja

LIITE: Sitran ajatuksia Euroopan teollisuusstrategian valmisteluun.

Sitran visiona on Suomi, joka menestyy kestävän hyvinvoinnin edelläkävijänä sosiaalisessa, taloudellisessa ja ekologisessa ulottuvuudessa. Suomen menestys tulevaisuudessa riippuu keskeisesti kyvystämme vastata sekä globaalin talouden että ilmasto- ja kestävyyskriisin haasteisiin. Menestyminen edellyttää yhteiskunnan uudistumiskykyä ja -halua. Hiilineutraali kiertotalous rakentaa yhteiskuntaa, jossa hyvinvointi ei perustu ylikulutukseen tai fossiilisiin polttoaineisiin.

⁹ European Commission (2020): Commission Staff Working Document, [Country Report Finland](#), sivu 71.

¹⁰ OECD (2019): Biodiversity: Finance and the Economic and Business Case for Action. [Executive Summary and Synthesis](#), report prepared for the G7 Environment Ministers' Meeting, 5-6 May 2019. Sivun 7.